

بازتاب

خاطراتی از مهندس بازرگان

امغر کورنگی*

● ضمن تشکر از انتشار مطلبی که در یادبود مهندس بازرگان منتشر کرده بودید، اینجانب نیز به مناسبت سمنتی که در زندان قصر داشتم (رئیس زندان قصر) خاطرات زیادی از هم‌نشینی و هم‌حیثی با بزرگوارانی چون مهندس بازرگان، آقای طالقانی و دکتر سحابی دارم که لازم دیدم خاطراتی در تکمیل مطلب روز گذشته شما اضافه کنم. ایشان، انسانی نوع‌دوست و صديق و حق‌شناس بود. با جناب آقای مهندس بازرگان بعضی اوقات در زندان به صحبت می‌نشستم و اگر خدمت و کاری از دستم برمی آمد دریغ نمی‌کردم و حتی‌المقدور انجام می‌دادم. مثلا یادم هست فرزند ایشان عبدالعلی بازرگان قصد مسافرت به خارج داشت اما برایش مشکلی پیش آمده بود و مانعت‌ کرده بودند که من سعی کردم از طریق تیمسار ارفع این مشکل را حل کنم. من به آقای مهندس بازرگان از سال ۱۳۳۰ که مدیرعامل شرکت ملی نفت در جریان خلع از شرکت نفت سابق بودند، ارادت خاصی داشتم و روش معقول و منطقی و انسانی ایشان را در آن روزگار از کمتر کسی دیده بودم. ایشان در زندان واقعا با یک روش و منش بسیار انسانی با دیگران رفتار می‌کردند که اغلب مأموران و افسران تحت‌تأثیر ایشان قرار گرفته بودند. آقای دکتر سحابی، جناب آقای مهندس بازرگان، آیت‌الله طالقانی ، دکتر سامی، مهندس عزت‌الله سحابی و دکتر شیبانی از جمله زندانیانی بودند که رفتارشان سبب احترام و محبت متقابل بود. در روزهای اعیاد مذهبی با سایر مراسمی که در زندان برگزار می‌کردند، من شخصا شرکت می‌کردم. چندبار مسئولان بالای ساواک به زندان آمدند و از ایشان خواستند که شرحی بنویسند و تقاضای عفو کنند. ایشان با صراحت و شجاعت می‌گفتند شماها باید جزا باید تقاضای عفو بکنم؟ یک‌بار نامه مفصلی در چند صفحه به شاه نوشتم. من آن نامه را خواندم، با کمال شجاعت و شهامت نوشته بودند چرا اجازه می‌دهید اشخاص نادرست و بدنام کارهای مهم مملکت را به دست گیرند. کسی که مدعی سلطنت شما نیست ولی شما برای اداره مملکت لاقال از افراد خوشنام و درستکار استفاده کنید. چه اصراری دارید که افراد نادرست و بدنام را که همه مردم از بدنامی و نادرستی آنها اطلاع دارند در کارهای مملکت بگذارید. نامه مفصل و مؤدبانه ولی محکم بود و نکات مهمی از نقاط ضعف مملکت را عنوان کرده بود. درمورد زندانیان سیاسی طبق قانون، شاه می‌توانست مدت محکومیت را ببخشد. در کمیسیون عفو و بخشودگی هم خود من گزارشی مبنی بر درخواست عفو آقایان تهیه کردم؛ ولی به من گفته شد باید تقاضای خود زندانی ضمیمه باشد ولی آقایان نهضت آزادی و سایران حاضر به نوشتن تقاضا نبودند. حتی تیمسار مقدم از ساواک با جناب آقای مهندس بازرگان ملاقات کرد و از ایشان خواسته بود شرحی بنویسد و تقاضای عفو کند. ایشان قبول نکرده بود. به قرار شایع گفته بودند دستگاه باید از اشتباه خود درباره ما عذرخواهی کند. آرامش و متانت جناب آقای مهندس بازرگان به علست اعتقادات محکم دینی و فضیلت و دانش محض ایشان بود. بنده واقعا بیش از آنچه تصور شود به این مرد بزرگ مدیون هستم. در دولت موقت ابتدا ریاست شهربانی کل را به بنده پیشنهاد کردند و من نپذیرفتم و بعد معاون شهربانی شدم، در همان زمان و حتی بعد از بازنشستگی از شهربانی (همزمان با استعفاي دولت موقت تقاضای بازنشستگی کردم). هر مودی به ایشان ارجاع می‌دادم همواره ایشان با نهایت سعه صدر و بزرگواری دستور مساعدت می‌داد. گفته است که خاطرات کامل اینجانب از آن دوران و این عزیزان به‌زودی در قالب یک کتاب منتشر خواهد شد.
✎ افسر رانشته شهربانی، رئیس سابق زندان قصر و معاون سابق شهربانی در دولت موقت

ادامه از صفحه اول

در باب مالیات بر ارزش افزوده

به این ترتیب هر فعال اقتصادی، فقط به میزان ارزش افزوده‌ای که توسط کارگاه ایجاد می‌شود، مالیات به حساب دولت واریز می‌کند و تا زمانی که مالیات به مصرف‌کننده نهایی برخورد کند، ادامه پیدا می‌کند و نهایتا مصرف‌کننده نهایی که حلقه آخر زنجیره تولید/ توزیع و مصرف است، کل مالیات را که در مراحل مختلف توسط عناصر تولید/ توزیع انباشته شده، پرداخت می‌کند. امروزه با تکیه صرف بر درآمدهای نفتی که ذخایر آن محدود و پایان‌پذیر و قیمت بین‌المللی آن نیز متغیر و متأسفانه رو به کاهش است، نمی‌توان ابزار لازم برای توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی درازمدت در کشور را فراهم کرد. مسئولیت‌های گسترده دولت در زمینه‌های متفاوت و خصوصا انتظار جامعه از دولت مانند استقرار امنیت، تأمین امکانات رفاهی و درمانی، آموزش و... هزینه‌های سرسام‌آوری بر دولت تحمیل می‌کند که تأمین آن از محل درآمدهای فروش نفت به‌هیچ‌وجه امکان‌پذیر و منطقی نیست.

بررسی‌های مورخان نشان می‌دهد پیشینه روابط تمدنی ایران و چین به بیش از دوهزار و ۶۰۰ سال می‌رسد و تعامل این دو کشور باستانی از عهد ساسانیان تداوم داشته و در دوره احداث جاده ابریشم، این روابط به اوج خود رسیده و هرچند در برهه‌ای ارتباطات کمتر شده اما پس از ظهور اسلام این مناسبات بارشبه، مجددا توسعه پیدا کرده است.

روابط چین و ایران پیش از تأسیس چین جدید

در دوران جدید، پیشینه روابط ایران و چین به سال‌های آغازین قرن بیستم برمی‌گردد. سال ۱۲۹۹ شمسی نخستین گام در این زمینه برداشته شد و عهدنامه مودت کنسولی و قضائی بین دو دولت در رم به امضا رسید. اوایل قرن بیستم، در سال ۱۹۱۱، انقلاب دموکراتیک پوزروازی چین به وقوع پیوست و همزمان با آن، انقلاب مشروطیت در ایران اتفاق افتاد. انقلابیون دو کشور از دور، روند تحولات اجتماعی یکدیگر را تحت‌نظر داشتند، به‌ویژه انقلابیون چین پس از آگاهی از انقلاب مشروطه از آن الهام گرفتند. انقلاب مشروطه پایه‌های حکومت قاجار را لرزاند و انقلاب ۱۹۱۱ چین طومار دودمان سلسله چینگ را در هم پیچید و آن را سرنگون کرد. از آن پس، تاریخ دو کشور چین و ایران تقریبا هم‌زمان و به‌صورت یکسان پیش رفت.

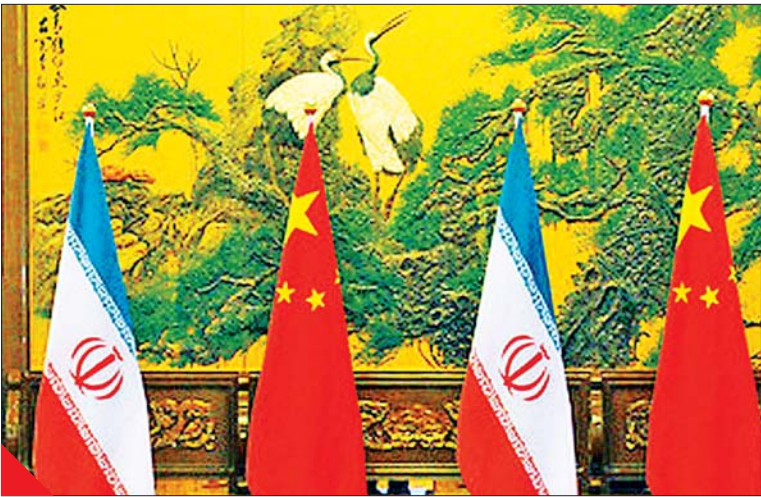
سال ۱۹۲۰ که چین در اجلاس صلح پاریس موردتحقیر قدرت‌های غربی واقع شد و دولت پادشاهی قاجار در حال فروپختن بود، «قرارداد دوستی بین چین و فارس» در رم ایتالیا به امضا رسید و مقرر شد دو کشور سفیر، وزیر مختار و کاردار خود را به کشور یکدیگر اعزام کنند، ولی در آن دوران، به دلیل ضعف قوای دو کشور و گرفتاری آنها در جنگ‌های داخلی و رسیدگی به روابط خود با قدرت‌های غربی، این قرارداد به اجرا گذاشته نشد، بنابراین پیشرفتی در روابط دو کشور حاصل نشد. در روند جنگ جهانی دوم، آمریکا در جنگ ضد ژاپنی به چین کمک کرد و دو کشور با هم، هم‌پیمان شدند. سال ۱۹۴۲، ایران نیز پس از اشغال توسط نیروهای کشورهای هم‌پیمان، وارد بلوک کشورهای هم‌پیمان آمریکا شد. در ماه سپتامبر ۱۹۴۵، ایران اداره وزارت مختار خود را در شهر چونگ چینگ، پایتخت موقت چین، دایر کرد، ولی این کار به منزله عمل حاکمیت مستقل دو کشور تلقی نشد و بیشتر نشانه دو کشور هم‌پیمان بود. پس از پایان جنگ جهانی دوم در سال ۱۹۴۵، دولت ملی چین پایتخت خود را به شهر نانجینگ انتقال داد و در فوریه ۱۹۴۶، سطح نمایندگی ایران از وزیرمختاری به سفارت ارتقا یافت و سیدعلی نصر، وزیرمختار ایران در چونگ چینگ به سفیری ارتقای مقام پیدا کرد و همراه دولت ملی به شهر نانجینگ منتقل شد و تا سال ۱۹۴۹ که نانجینگ به دست نیروهای کمونیست آزاد شد، وی در این شهر اقامت داشت.

طبعاً در این دوران که جهان شاهد تحولات عظیمی بود و منطق نظامی‌گری بر روابط بین کشورها حاکم شده بود و دو کشور ایران و چین ناخواسته قربانی طمع‌های سیاسی و نظامی قدرت‌های جنگ‌طلب شده بودند، نتنها روابط فرهنگی، بلکه روابط سیاسی میان آنها نیز دچار وقفه و سردرگمی شده بود. بنابراین هیچ‌گونه فعالیت و مبادلات فرهنگی میان دو کشور صورت نگرفت.

سفری با بر نامه‌ریزی یک‌ساله

«شی‌جین پینگ» رئیس جمهوری چین، بعد از ۱۴ سال فردا به تهران می‌آید. سفری که می‌تواند نقطه عطفی در ارتباط دو امپراتوری باستانی؛ یکی در غرب آسیا و دیگری در شرق آسیا، باشد. اما شواهد نشان می‌دهد برنامه‌ریزی برای انجام این سفر، حدود یک‌ساله به طول انجامید.اواخر بهمن سال گذشته بود که وانگ یی، وزیر خارجه چین، به ایران سفر کرد، سفری با تأکید بر افزایش همکاری‌های اقتصادی؛ اگر چه نیم‌نگاهی به مسائل سیاسی منطقه هم در آن موج می‌زد. از اسطوره جاده ابریشم سال‌ها گذشته است اما هنوز دو امپراتوری باستانی، در ارتباط تنگاتنگ با هم قرار دارند؛ چه آنکه در سال‌های تحریم، ترکیه و چین یاران سرد و گرم روزگار ایران بودند. مقامات ایرانی هم گفته‌اند یاران سال‌های سخت کشور را از یاد نمی‌برند و سهمشان نادیده گرفته نمی‌شود. سفر رئیس جمهوری چین در پاسخ به سفر رسمی سال گذشته حسن روحانی به پکن انجام می‌شود؛ مهم‌تر از آن اما، این است که با اجرایی‌شدن برجام و لغو تحریم‌های اقتصادی کشور همراه می‌شود.رئیس‌جمهوری چین را هیأت بلندپایه سیاسی و اقتصادی همراهی می‌کند. علاوه بر سه معاون نخست‌وزیر و شش وزیر، هیأت بزرگی از بازرگانان و رسانه‌های چینی در این جمع حضور دارند.تغییر هیأت رهبری حزب در سال ۲۰۱۲ با منازعات جناحی و رسوایی‌های سیاسی همراه بود. در این سال شی‌جین پینگ به جای هو جینتاؤ، به عنوان دبیرکل حزب کمونیست انتخاب شد. تلاش‌های شنی توانست تحول زیادی در این کشور ایجاد کند. او تلاش‌های عظیمی را برای اصلاح اقتصاد خود آغاز کرده است، اقتصادی که از بی‌ثباتی ساختاری و کاهش نرخ رشد رنج می‌برد. حکومت جدید همچنین اصلاحات مهمی را در سیاست تج‌فرزندی و سیستم زندان‌ها به عمل آورده است. اینها همه در حالی است که در واپسین روزهای سال

سیاست

نگاره‌ای از تابلوی

مروری بر روابط چین از دوران باستان تاکنون

تاریخ یک رابطه تاریخی

علی‌محمد سابقی *

روابط فرهنگی ایران و چین، پیش از پیروزی انقلاب اسلامی

پس از تأسیس جمهوری خلق چین در سال ۱۹۴۹، این کشور با شوروی هم‌پیمان و وارد اردوگاه سوسیالیستی شد. در سال ۱۹۵۰، جنگ کره آغاز و چین در صحنه نبرد کره، مستقیما با آمریکا وارد جنگ شد و از این‌رو، روابط چین و آمریکا به دشمنی تبدیل شد. دشمنی دو اردوگاه بزرگ آمریکا و شوروی، اختلاف ایدئولوژیک و توجه دو کشور به منافع و حقوق خود، موجبات سوءتفاهم بین دو کشور چین و ایران را فراهم کرد و مانع برقراری روابط بین آنها در آن زمان شد. بنابراین در مدت ۲۲ سال از سال ۱۹۴۹ تا ۱۹۷۱، ایران جمهوری خلق چین را به رسمیت نشناخت و با جزیره تایوان «روابط سیاسی» خود را حفظ و با آن سفیر مبادله کرد. در مجمع عمومی سازمان ملل متحد، ایران همیشه از سیاست آمریکا در جلوگیری از احیای عضویت چین در سازمان ملل متحد پشتیبانی می‌کرد. در آن زمان، چین و ایران علاوه بر محدودیت در تجارت، تقریبا هیچ رفت‌وآمدی نداشتند. جنگ سرد بین دو قدرت شرق و غرب، ایران و چین را از هم جدا کرده بود.

در اواخر قرن بیستم، چین در داخل گرفتار «انقلاب بزرگ فرهنگی» بود و در صحنه بین‌المللی نیز برای رقابت با شوروی آماده می‌شد و هم‌زمان در میدان جنگ ویتنام به طور غیرمستقیم با آمریکا رقابت می‌کرد. دوران انقلاب فرهنگی، سیاست خارجی چین را نیز تحت تأثیر قرار داد و سفرای چین از اغلب نقاط دنیا، از جمله از همه‌کشورهای خاورمیانه، به جز مصر، فراخوانده شدند و مناسبات با حکومت‌های منطقه دچار رکود شد. بنا بر ضرورت تحولات بین‌المللی و با تغییر نگرش آمریکا نسبت به چین در آغاز دهه ۱۹۷۰، رژیم شاه نیز فرصت را غنیمت شمرد و با اعزام اشرف پهلوی، خواهر دوقلوی شاه، به چین در ۱۳ آوریل ۱۹۷۱ و سپس فرستادن فاطمه پهلوی، خواهر دیگر شاه در روز ۳۰ آوریل همان سال به چین، قدم‌های مثبتی برای آغاز مجدد روابط دو کشور برداشته شد. با میانجیگری پاکستان، نمایندگان چین و ایران در

بنابراین روابط چین و ایران برای مدتی به سردی گرایید. اشغال سفارت آمریکا توسط دانشجویان پیرو خط امام و متعاقب آن، آغاز جنگ تحمیلی عراق علیه ایران و حمایت قدرت‌های جهانی به‌ویژه غرب و آمریکا از صدام از یک سو و اعلام بی‌طرفی چین در آغاز این جنگ از سوی دیگر، کم‌کم زمینه را برای توسعه مجدد روابط فراهم کرد. سیاست‌مداران چین که از روند وقایع ایران که به پیروزی انقلاب اسلامی انجامید، بسیار نگران شده بودند، با اعلام و تعقیب سیاست «نه شرقی، نه غربی» توسط جمهوری اسلامی ایران، این اطمینان را پیدا کردند که انقلاب اسلامی ایران موجبات افزایش نفوذ شوروی در منطقه را فراهم نخواهد کرد. این اطمینان خاطر، زمینه را برای نزدیکی بیشتر این دو کشور فراهم کرد. با توجه به دیدگاه‌های مشترکی که میان رهبران دو کشور به وجود آمد، از آن پس، ایران و چین در زمینه مبارزه با استیلاطلبی قدرت‌های غربی با هم، همدردی و از یکدیگر پشتیبانی کردند. ایران در زمینه حقوق بشر و مسئله تایوان از چین پشتیبانی کرد و چین نیز در مجامع بین‌المللی، به‌ویژه در برابر تحریم‌های بین‌المللی و صدور قطع‌نامه‌های شورای امنیت سازمان ملل که تحت فشار آمریکا علیه ایران صادر می‌شد، مقاومت می‌کرد. رفت‌وآمد مقامات عالی‌رتبه دو کشور و افزایش مبادلات تجاری و اقتصادی در این شرایط، زمینه را برای همکاری‌های فرهنگی نیز فراهم کرد.

آغاز همکاری‌های رسمی فرهنگی میان دو کشور

روابط رسمی فرهنگی بین دو کشور، پس از وقوع انقلاب اسلامی در ایران، نخستین‌بار با امضای قرارداد همکاری‌های فرهنگی بین ایران و چین که مقدمات آن پیش از انقلاب و در سال ۱۳۵۷ فراهم شده ولی به دلیل وقوع انقلاب اسلامی به تأخیر افتاده بود، سرانجام در سال ۱۳۶۲ و در سفر رسمی آقای دکتر علی‌اکبر ولایتی، وزیر امور خارجه وقت، به پکن امضا و سپس از تصویب مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۶۳ و رسمیت‌یافتن آن، در تاریخ ۶۳/۱۲/۴ برای اجرایی‌شدن از سوی نخست‌وزیر وقت به مراکز ذی‌ربط ابلاغ شد. متعاقب این ابلاغ، همکاری‌های رسمی فرهنگی، علمی و فنی بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری خلق چین وارد مرحله تازه‌ای شد.

«مدیرکل آسیا - اقیانوسیه سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و رارینز سابق فرهنگی ایران در پکن

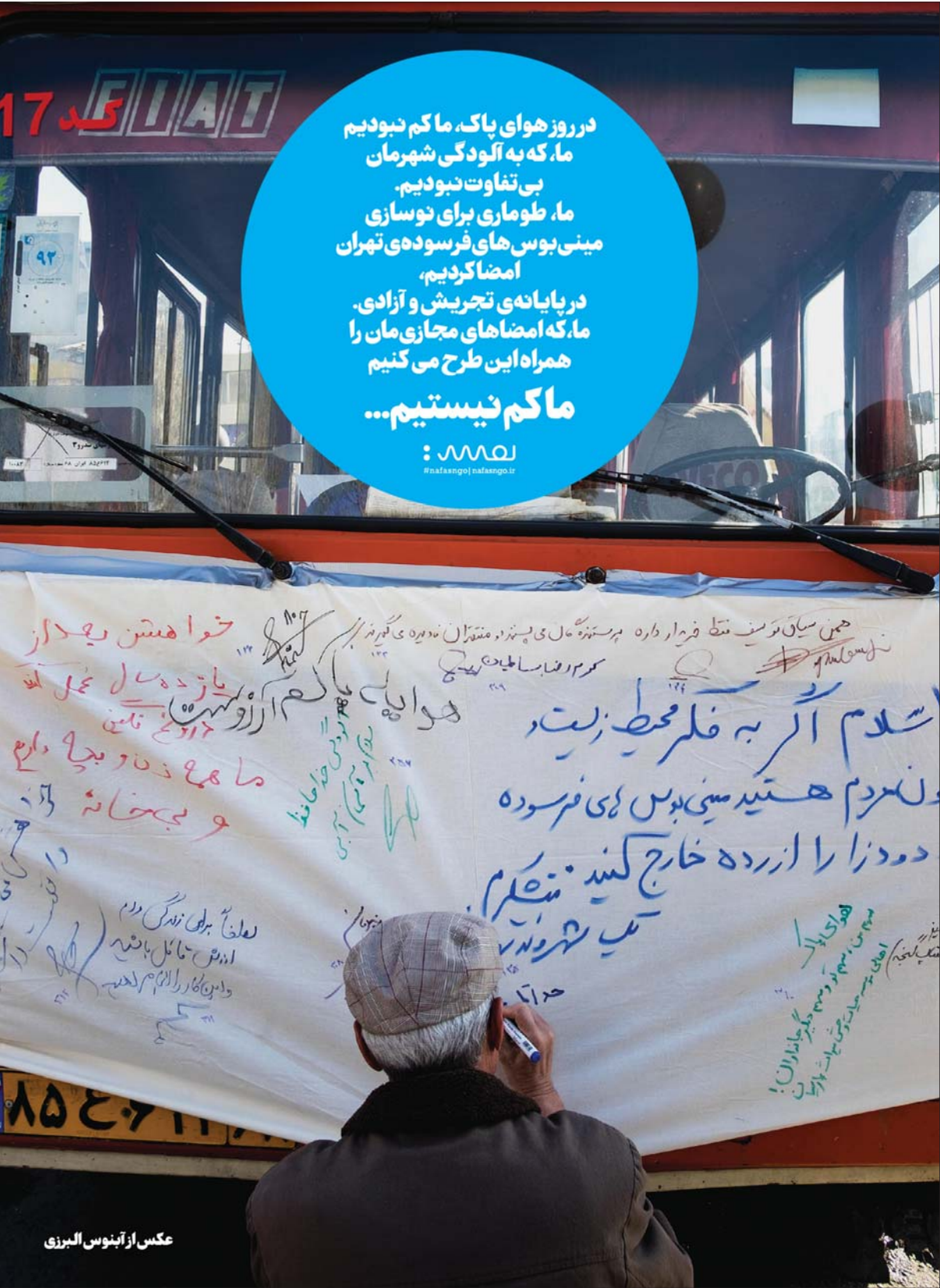
منهای پایتخت

گفت‌وگوی کلانتران مرزی قصر شیرین و سلیمانیه عراق

● **ایرنا؛ قصر شیرین؛** سرتیپ «فخرالدین عبدالله»، فرمانده مرزبانی سلیمانیه در اقلیم کردستان عراق، به‌همراه جمعی از معاونان و مرزبانان این منطقه پس از انجام تشریفات نظامی و آیین استقبال، از طریق مرز رسمی پرویزخان وارد کشورمان شد. مرزبان درجه یک و فرمانده هنگ مرزی قصر شیرین هدف از سفر این هیات را برگزاری نشست‌های فصلی کلانتران مرزی دو کشور ایران و عراق اعلام کرد. سرهنگ پاسدار رضا الماسی، افزود: برنامه‌ریزی برای پایش مرزهای ایران و عراق، نظارت بیشتر بر نوار مرزی و برخورد با قاچاقچیان، کنترل هرچه‌بیشتر تانکرهای حامل سوخت و مسافران عراقی که در مرز پرویزخان تردد می‌کنند، از موارد بحث در این نشست خواهد بود. جلوگیری از ورود تروریست‌ها و ساخت پاسگاه در مناطق مرزی، شتاب‌بخشی و مشخص‌کردن مکانی برای فعالیت کوله‌بری در مرز قصر شیرین و هماهنگی لازم در این زمینه از دیگر مواردی است که در این نشست مطرح می‌شود.

کارگروه ستاد صیانت از حجاب، عفاف و حقوق شهروندی در بوشهر

● **تسنیم؛ بوشهر؛** حجت‌الاسلام حسین رزمجو، مدیرکل امور اجتماعی استانداری بوشهر، گفت: کارگروه تخصصی نظارت و ارزیابی بر ستاد صیانت از حجاب، عفاف و حقوق شهروندی برای ارتقای امنیت اجتماعی و افزایش اعتماد مردم به‌عنوان سرمایه‌های اجتماعی در بوشهر تشکیل شد. او در نخستین نشست کارگروه نظارت و ارزیابی بر توسعه فرهنگ عفاف و حجاب استان بوشهر از تشکیل کارگروه نظارت و ارزیابی بر ۲۴ دستگاه عضو ستاد صیانت از حجاب و عفاف و حقوق شهروندی در بوشهر خبر داد و گفت: وضعیت رعایت فرهنگ حجاب و عفاف، حفظ شئون و حقوق شهرداری توسط کارکنان و ارباب‌رجوع‌های سازمان‌های خصوصی با نظارت دستگاه‌های دولتی ساماندهی می‌شود. رزمجو با تأکید بر جایگزینی قانون به جای سلیقه‌ها در جامعه، بیان کرد: همه افراد در مقابل قانون برابرند و قانون باید به جای سلیقه‌ها در جامعه حاکم شود. او با اشاره به توجه بیشتر قوانین اسلامی به سعادت افراد جامعه اسلامی با عنایت به قدرت و رفت ذات الهی، افزود: جوانان ایرانی باید به قوانین، مذهب و دین حاکم در جامعه افتخار کنند و حجاب برتر در جامعه را یک الگوی اسلامی بدانند.

عکس از آتیوس البرزی